

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Namngivningsnämnden

Dokumentansvarig:
Biträdande stadsbyggnadsdirektör

Datum:
2024-09-24

Diarienummer:
NGN-2024-00042

Riktlinjer för namngivningsnämndens verksamhets- och ansvarsområde

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Definitioner och begrepp	3
Behov av ortnamn.....	3
Offentlig namngivning – ansvarsfördelning.....	3
God ortnamnsed	4
Principer	4
Namngivning med personnamn – memorialnamn	4
Nationella minoriteter	5
Språkregler	5
Stavning.....	5
Sammansättning	6
Ärendeberedning, utställning och remittering.....	7

Inledning

Namngivningsnämnden har ansvar för namngivning av kvarter, gator, bostadsområden, vägar, broar och allmänna platser.

Namngivningsnämnden har vid sitt sammanträde den 18 september 2017 beslutat om riktlinjer för namngivning. Riktlinjerna omfattar definitioner av begrepp, ansvarsfördelning, god ortnamnsred, principer för namngivning, riktlinjer för namngivning med memorialnamn, en sammanfattning av stavningsreglerna från 1993 samt riktlinjer för ärendebereidning, utställning och remittering.

Riktlinjerna följs upp varje mandatperiod.

Syfte

Riktlinjerna har utarbetats i syfte att förtydliga namngivningsprocessen och dess förutsättningar och att underlätta medborgarnas delaktighet och medskapande i planering av namngivningen.

Definitioner och begrepp

Ortnamn avser en benämning på en bestämd geografisk plats och är alltså ett samlande begrepp för alla geografiska namn.

Kategorinamn är ortnamn som ämnesmässigt hör ihop. De behöver inte ha en naturlig koppling till området.

Memorialnamn är ortnamn som ges till minne av en allmänt eller lokalt historiskt betydelsefull person, i syfte att hedra personen.

Behov av ortnamn

Ortnamnen särskiljer, identifierar och lokaliserar platser.

Namnen är också en viktig kulturhistorisk källa och utgör en del av vårt immateriella kulturarv.

Utgångspunkt vid namngivningen är att en plats behöver ett namn, inte att ett namn behöver en plats.

Offentlig namngivning – ansvarsfördelning

Namngivningsnämnden har ansvar för namngivning av kvarter, gator, vägar, bostadsområden, broar, torg, parker och övriga allmänna platser.

Kommunfullmäktige beslutar om stadsdelsgränser och namn på stadsdelar.

Namn på offentliga byggnader beslutas vanligtvis av den nämnd som ansvarar för byggnaderna och/eller den verksamhet som bedrivs i byggnaden.

Offentlig namngivning bedrivs förutom av kommunen av bland andra Lantmäteriet och Trafikverket.

God ortnamnsed

Vid statlig och kommunal verksamhet ska god ortnamnsed i enlighet med 1 kap, 4 § i kulturmiljölagen iakttas. Det innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn
- namn på svenska, samiska, finska och meänkieli så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form. Lag (2013:548).

Principer

Huvudregeln vid namngivning är att befintliga äldre namn bevaras.

Om äldre namn saknas ska man i första hand använda befintliga namnkategorier, i andra hand skapa nya kategorier och i tredje hand tillämpa enskild namngivning.

Namnen ska

- vara lokalisering och bidra till orientering i miljön
- vara lätta att uttala, uppfatta och minnas
- vara lättstavade
- inte kunna förväxlas med andra namn
- inte inbjuda till löje eller ge anledning till obehagliga associationer
- vara språkriktiga och följa svenska skrivregler
- inte kunna associeras med företagsnamn

Kortare återvändsgator ges som regel inga namn, utan adressnummer sätts efter intilliggande namngiven gata.

Namngivning med personnamn – memorialnamn

Vid namngivning med personnamn av gator, vägar, allmänna platser med mera gäller följande principer:

- Ortnamnsrådet uppmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med memorialnamn.
- Memorialnamn ges inte efter levande personer. Personen som ska hedras bör ha varit död i minst 3-5 år.
- Personen som ska hedras genom memorialnamn ska vara värd att ihågkommas. Personen kan gärna ha en stark anknytning till platsen.
- Det kan finnas fall då det är motiverat att hedra en person som inte är allmänt känd men som har betytt mycket för platsen eller på annat sätt haft en stark anknytning till densamma.
- Namnen ska vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.
- Kvinnor ska prioriteras, vid namngivning efter personer, i syfte att nå en jämn könsfördelning.
- En spegling av den samhällsliga mångfalden bör också eftersträvas.

Nationella minoriteter

Vid namngivning ska minoritetsspråksnamn från de fem nationella minoriteterna (judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar) tas i beaktande.

Språkregler

Vid namngivning följs de språkregler som antogs av den dåvarande namnberedningen den 2 juni 1993. En sammanfattning av reglerna lyder:

Stavning

Stavningsregel 1 – följ nutida stavningsregler

- A. Stavningen av gatu- och kvartersnamn liksom andra hithörande namn följer i princip reglerna för modern svensk stavning.
- B. Ortnamn som ingår i gatu- och kvartersnamn och i andra namn stavas likaså enligt (numera) vedertaget bruk. Namnen stavas i ett ord utan bindestreck, om inte annat har beslutats.
- C. Namn på personer som ingår i gatunamn och andra namn stavas enligt vederbörandes eget sätt att stava sitt namn. Accenter och bindestreck mellan dubbelnamn ska alltid sättas ut om personen i fråga själv skrev så. På samma sätt ska fullständiga förnamn sättas ut där så har beslutats, något som ofta är nödvändigt för att skilja ifrågavarande person från andra med samma efternamn. Ofta låter man i sådana fall de olika namnlederna stå särskrivna.
- D. Namn på litterära personer och platser stavas enligt förlagan.

Stavningsregel 2 – kvartersnamn

- A. Kvartersnamn som är bildade till vanliga substantiv får bestämd form.

- B. Kvarternamn som är bildade till personnamn samt till litterära, geografiska, fornordiska och andra namn får oförändrad form.

Stavningsregel 3 – stor eller liten bokstav

- A. I flerordiga stadsdels-, gatu- och kvarternamn och i flerordiga andra namn skrivs de leder efter första leden som inte själva är egennamn med liten bokstav. Alla leder som själva är egennamn skrivs med stor bokstav.

Exempel: Sala backe, Finn Malmgrens plan, Påvel Snickares gränd, Stabby prästgård

Sammansättning

Sammansättningsregel 1 – sammansättningar med vanliga substantiv som förled

- A. I gatunamn och andra namn med vanliga substantiv som (enkel) förled får förleden samma form som den har i andra sammansättningar.
- B. En förled som i sig är sammansatt och slutar på konsonant får som regel -s i fogen (Blåklintsvägen). Detta gäller även om efterleden börjar på s- (Hagtornsstigen), men däremot inte om den dubbla förleden slutar på -s, -x, -z, -s + konsonant eller sj-ljud. (Blåmesvägen, Koltrastvägen). Om den dubbla förleden slutar på trycksvagt -el, -en, -er eller -on brukar också -s utebli (Blåtistelvägen).
- C. Dubbla förleder av vanliga substantiv som slutar på vokal får liksom andra sådana sammansättningar inget -s i fogen vid sammansättning med -gatan, -vägen och så vidare (Hästskovägen).

Sammansättningsregel 2 – sammansättningar med ortnamn som förled

- A. Gatunamn och andra namn med sammansatta ortnamn som förled får i överensstämmelse med sammansättningsregel 1B -s- i fogen om förleden slutar på konsonant. Liksom vid vanliga substantivsammansättningar gäller regeln även om efterleden börjar på s-, däremot inte, om förleden slutar på -s, -x eller -z. Om förleden slutar på trycksvagt -el, -en, -er eller -on brukar -s utebli.
- B. Gatunamn och andra namn med sammansatta ortnamn som förled får i överensstämmelse med sammansättningsregel 1C inget -s i fogen, om förleden slutar på vokal. De blir oförändrade även om förleden slutar på a.

Sammansättningsregel 3 – sammansättningar med personnamn som förled

- A. Gatunamn och andra namn med personnamn (och motsvarande) som förled får i allmänhet -s i sammansättningsfogen om personnamnet slutar på konsonant. Detta gäller även om efterleden börjar på s-.
- B. Namn med personnamn som förled vilka slutar på vokal får inget -s i sammansättningsfogen.

Ärendeberedning, utställning och remittering

Strävan ska vara att namnförslag inarbetas i ett så tidigt skede som är praktiskt lämpligt för att undvika provisoriska namn som kan vara svåra att ändra och vilka kan leda till oklarheter.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för utredning och handläggning av namnändringen.

Det ankommer på förvaltningen att bevaka behovet av namngivning. Ärenden om namngivning kan även initieras av andra.

I beredningen av namnförslag ska synpunkter från Institutet för språk och folkminnen inhämtas.

Namngivningsnämnden beslutar om utställning och remittering. Namnförslagen ställs ut till allmänheten och remitteras till Institutet för språk och folkminnen, räddningstjänst, taxibolag och post.